

НЕ ЗАБУТИ ПОДЯКУВАТИ...

Переглянувши вже четвертий документальний фільм цікавого творчого проекту Ігоря Володимировича Козлика, присвяченого видатним українським ученим і педагогам, мимоволі пригадує притчу мандрівного українського філософа Григорія Савича Сковороди “Вдячний Еродій”. Устами боголюбного птаха Еродія (чорногозу), що в середньовічній емблематиці означав шляхетність, вдячність, сформульована одна з умов досягнення щастя. Заснована на Святому письмі, ця наука проста й не вибаглива: “...найсильніше з усього – страх Божий, а доброчесна і самодостатня вдячність перевищує небо і землю”, “ось вам надія і гавань! Євхаристія!.. Елліни іменують цим словом вдячність”, “вдячність заходить у ворота Господні, невдячність – у пекельні...”. Одна з головних настанов, визначена для себе Еродієм: “Навчити вдячності”. Фільми, у яких відтворено чотири надзвичайні долі, постаті справжніх подвижників своєї справи, вже з перших кадрів захоплюють відчуттям безумовної щирості та безмежної вдячності. У наш зраний і зневірний час знайомство з такими фільмами-долями – особлива розкіш, за справедливим твердженням А. Сент-Екзюпері, розкіш людського спілкування. Прикметно, здійснено цей задум не професійним кінематографістом, а вдячним учнем – доктором філологічних наук, професором, завідувачем кафедри світової літератури і порівняльного літературознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, що в Івано-Франківську, Ігорем Володимировичем Козликом. Зняті в різний час, ці стрічки поєднано великим прикладом людей, які, незважаючи на найскладніші випробування долі, змогли “своїм життям до себе дорівнятись” (Леся Українка). Марнотний світ так їх і не зловив. Зберігши вільну людську душу, вони повнотою реалізували своє божественне поклонення.

Перший фільм – “Марко Теплінський – учитель, вчений, людина” – знято в 2012 році, незадовго до смерті відомого літературознавця, педагога, доктора філологічних наук, професора, багатолітнього завідувача кафедри російської та зарубіжної літератури ІФДПІ ім. В. С. Стефаника Марка Веніаміновича Теплінського (14.IX.1924, Полтава – 19.IV.2012, Івано-Франківськ). Усі перипетії нелегкого життєвого та наукового шляху вченої довірливо переповів своєму учневі-інтерв’юєру з властивим йому гумором і досвідом людини, яка багато в цьому житті бачила й пережила. Цю невідому щирість і довіру у стосунках зуміла правдиво передати камера, залучивши до дружньої бесіди широке коло глядачів.

Своєрідним продовженням стала перша частина другого фільму – “Очима Іншого: Марко Теплінський і Володимир Матвішшин” (2013), де діалог переріс у полілог, оскільки до розмови доєдналися колеги, друзі, рідні, учні двох талановитих людей, яким судилось долею назавжди відійти у вічність. Друга ж частина цієї стрічки присвячена насправді легендарному життю відомого українського літературознавця, лінгвіста, академіка Академії наук вищої школи України, доктора філологічних наук, професора, багаторічного завідувача кафедри світової літератури Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника Володимира Григоровича Матвішіна (23.VII.1935, Франція – 06.VI.2012, Івано-Франківськ). Переповіді все здійснене та пережите цим ученим та педагогом невдячна справа, порівняно з докладним фільмом Ігоря Володимировича Козлика, що міг би стати основою не менш талановитого та унікального у своїй історії багатометражного художнього фільму. Не випадково своєрідним рефреном цієї другої частини стала картина відомого французького режисера Режиса Варн’є “Схід – Захід”, яку побачили мільйони глядачів усіх країн світу.

Третій документальний фільм із промовистою назвою “Залишатися людиною, або Не дати померти пам’яті” (2014) присвячено ще одній легендарній постаті – відомому українському вченому, доктору технічних наук, професору, життя та наукова діяльність якого тісно пов’язані з українськими вищими і Прикарпатським краєм – Петру Івановичу Мельнику (06.VII.1934, с. Верхня Калуського р-ну Івано-Франківської обл. – 05.V.2013, Івано-Франківськ). Зростаючи в родині репресованих (у 1940 році разом із батьками був вивезений на північний Урал), добре пізнав ціну свободи не тільки особистої, але й національної. Невипадково автор фільму розпочинає свою розповідь із вікопомних подій на Майдані в Києві в листопаді 2013 року, які провозвістили революцію Гідності. Драматична історія життя вченого та його родини, як і тисяч інших українських родин, котрі мріяли й виборювали ціною власного життя українську Незалежність, тісно переплелася з історією всієї держави, її втратами і змаганнями. Перейшовши через усі випробування долі, Петро Іванович Мельник залишився чесною, чистою, правдолюбною людиною, готовою жертвувати своїм заради інших, справжнім державотворцем, який не на словах, а на ділі довів свою любов і відданість рідній, батьківській землі.

“Унікальний досвід людинотворення”, за влучним висловом Ігоря Козлика, доповнює четвертий фільм “Академік Дмитро Наливайко” (2016), прем’єра якого відбулася 29 березня 2016 року в культурно-мистецькому центрі Національного університету “Києво-Могилянська академія”. На сьогодні цей фільм побачили в різних аудиторіях низки українських міст (Івано-Франківську, Скалі-Подільській, Львові, Ніжині). На прем’єрі був присутній і Дмитро Сергійович Наливайко – доктор філологічних наук, професор, академік НАН України, завідувач відділу компаративістики Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України, лауреат Державної премії України ім. Т. Г. Шевченка 1999 року (за монографію “Очима Заходу. Рецепція України в Західній Європі XI – XVIII ст.”), з 2013 року – почесний професор Києво-Могилянської академії. Забезпечуючи надійне місце українській літературі, культурі на світових теренах, Дмитро Сергійович Наливайко продовжує сьогодні невтомно обробляти свою ниву на благо рідної країни, всіх тих, хто має честь бути його сучасниками.

Лекції видатного вченого пощастило слухати студентам Ніжинського (1957–1971) та Київського педагогічних інститутів (1971–1982), Київського національного університету імені Тараса

*Дмитро Павличко читає
після перегляду фільму свій
вірш "Монтень", присвячений
Д. Наливайку*

Шевченка (1982–1994), Національного університету "Києво-Могилянська Академія" (1994–2005), співпрацювати на академічній ниві колегам в Інституті літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Неспішно і вдумливо веде свою розповідь про унікальну особистість Ігор Козлик, долучаючи спогади колишніх студентів, нині добре знамих науковців та педагогів – Павла Михеда, Марії Моклиці, Ганни Павленко, Олександра Ковальчука. У загальну палітру тексту вплетено розповіді й окремі висловлювання молодших колег Дмитра Сергійовича Наливайка – директора Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ Миколи Жулинського, його заступника з наукової роботи Миколи Сулими, Наталії Мазепи, Володимира Моренця, Вадима Скуратівського, а також відомих письменників Дмитра Павличка та Лесі Ворониної. Багата яскравими й, на жаль, драматичними подіями біографія Дмитра Сергійовича Наливайка цікаво доповнена відеорядом світлин, бібліотеки, епістолярію талановитого ученого, проникливими зізнаннями його дружини Валентини Олександрівни.

Незважаючи на те, що фільм досить об'ємний (складається з увертюри, чотирьох частин та епілогу і триває 2 год. 15 хв.), перегляд минув на одному подихові. Теплими аплодисментами вітали героя фільму та його автора присутні в залі викладачі, науковці, студенти, письменники, серед яких – Іван Драч, Дмитро Павличко, Микола Жулинський, Микола Сулима, Володимир Моренець, Павло Михед, Вадим Скуратівський, Лариса Брюховецька, Тетяна Руда, Дмитро Бураго, Володимир Казарін та багато інших зворушених і глибоко вражених глядачів. Висловлюючи щире захоплення подячною й подвижницькою працею Ігоря Володимировича Козлика, водночас хочу сподіватися, що його творчий проект на цьому не зупиниться і знайде своє успішне продовження в нових фільмах, адже українська земля ніколи не переводилася талантами.

*Мирослава Гнатюк
м. Київ*

Отримано 25 травня 2016 р.